

kunne paavise Steder, hvor intet Gods er tilbage mere, men hvor der dog endnu i Beretningen staaer anført Gods. For det Andet er der kun i disse Meddelelser fradraget de Fæstegaarde, som ere inddragne i Genhold til Lov af 19de Februar 1861, medens der derimod aldeles Intet er fradraget i Aarene for 1850—58 for de Fæstegaarde, som paa anden Maade ere forsvundne, det være sig ved at være inddragne til Skov, udstykkede til Huuslodder eller samlede til større Avlsbrug. Derom indeholde Meddelelserne aldeles Intet, og derigjennem vil der altsaa ogsaa stee et ikke ubetydeligt Fradrag fra denne Hovedsum af 10,786 Gaarde med Noget over 59,000 Tdr. Hartkorn. Disse ere imidlertid ikke de eneste Unøiagtigheder, som der selvfølgelig maa være i disse Meddelelser fra det statistiske Bureau. Jeg siger „selvfølgelig“, fordi der ikke er taget Hensyn til andet Fradrag i Tallet eller Summen af Fæsteeiendommene end det Fradrag, der er stæet ved Salg; men det er, som sagt, ikke den eneste Unøiagtighed; selve Grundlaget for hele Dpgjørelsen er urigtig; selve Optællingen fra 1850 er, om man vil, officiel, men den er ikke desto mindre urigtig, og hvorfor? Fordi Bedkommende, som gæve Dplysningerne, ikke vidste med Bestemthed, hvad det egentlig var, man fordrede af dem. Det er en meget gængs Forestilling her i Landet, at ethvert Avlsbrug paa over een Td. Hartkorn er en Gaard, men derfor falder det ingenlunde ind under det Begreb af Fæstegaarde, hvorom her er Tale. Denne gængse Forestilling støtter sig ganske naturlig til, at visse Idelser, idetmindste til Kommunen, fordeles paa Gaardene, og et Avlsbrug paa over een Td. Hartkorn er altsaa forsaavidt en Gaard, men dette Begreb af Gaard svarer ikke til det Begreb af Fæstegaard, som de statistiske Dplysninger have. Hvor en Gaard er opstaaet ved Sammenlægning af 2, 3 eller flere Huuslodder, er den ingenlunde bleven til en Fæstegaard efter det lovlige Begreb af en saadan, og paa den Maade er det stæet, at der i disse Indberetninger er angivet, ikke Tallet af Fæstegaarde, det vil sige af de Gaarde,

som ere Fæstetvang undergivne, men Tallet af samtlige Avlsbrug over een Td. Hartkorn i de paagældende Sogne eller under de paagældende Eiendomme. Dette er Noget, om hvilket jeg ligeledes har fuldstændig personlig Erfaring. Forøvrigt høre selve Meddelelserne saa fuldstændig Præg deraf, at ingen Sagkyndig, der kaster Blikket paa dem, vil kunne være Tvivl derom. Man vil saaledes ikke eet, men flere Steder see, at naar en Eiendom i 1850 har havt saa og saa mange Gaarde med saa og saa mange Tønder Hartkorn, medens der i Løbet af Aarene 1850—63 i Genhold til den trykte Meddelelse er solgt saa og saa mange Gaarde og saa og saa mange Tønder Hartkorn, faaer man, naar man trækker de solgte Gaardes Tal og Hartkorn fra det i 1850 tilstedeværende Tal og Hartkorn, undertiden kun tilbage 3 Gaarde med 1 Td. Hartkorn, 2 Gaarde med 4 Skpr. Hartkorn osv. Jeg troer, at dette er et glimrende Beviis paa, hvor unøiagtig Dpgjørelsen i 1850 har været, og dersom det nu skulde have historisk Interesse med Nøiagtighed at vide Tallet og Hartkornet af de fæsteflightige Gaarde her i Landet, maa man nødvendigviis skride til en ny Optælling. Jeg troer ikke, det paa nogen Maade gaaer an at blive ved at bygge videre paa det meget svage Grundlag, som blev lagt i 1850, og allermindst at vedblive med den i mine Tanker meget ufuldstændige Maade, bestandig kun at fratække een Klasse af de forsvundne Fæstegaarde, nemlig de Fæstegaarde, som ad en eneste Vej forsvinde, men derimod ganske at see bort fra de Fæstegaarde, som forsvinde ad andre Vete. — Skjøndt jeg ikke betragter dette Forhold som umiddelbart havende nogen Indflydelse paa den foreliggende Sag, skal jeg, da disse Meddelelser ere komne frem her, og da de i alt Fald dog kunne have Interesse i statistisk Henseende, meget ønske, og for mit Bedkommende bidrage til, at man faaer en Revision af disse Dpgjørelser, en Revision, som jeg ikke troer, man vil kunne tilvejebringe paa anden Maade end ved at begynde forfra, ved at optage Sagen paa samme Maade, som man tog den i 1850, men rigtignok noget